

Pressemelding

Brageprisen 2013

Brageprisen har, siden den første gang ble delt ut i 1992, etablert seg som en av Norges viktigste litterære priser. Prisen deles ut av Stiftelsen Den norske Bokprisen og har som formål å hedre gode norske forfatterskap, samt skape interesse for norsk litteratur.

Prisen deles ut på Dansens hus i Oslo den 19. november kl. 17.00.

De nominerte til Brageprisen 2013 ble offentliggjort på Litteraturhuset 29.oktober, klokken 12.00.

Følgende bøker og forfattere er nominert:

Åpen klasse: Faktabøker for voksne

- Ingvild Wedaa Tennfjord: *Skål. Få nese for vin uten å få nesa i sky*, Kagge Forlag
- Yann de Caprona: *Norsk etymologisk ordbok*, Kagge Forlag
- Svennevig, Aalrust m.fl: *Norske sjømannstatoveringer*, Magikon Forlag
- Hugo Lauritz Jensen: *Høyblokken. En bygningsbiografi*, Forlaget Press

Barne- og ungdomsbøker

- Synne Lea og Stian Hole: *Nattevakt*, Cappelen Damm
- Brynjulf Jung Tjønn: *Så vakker du er*, Cappelen Damm
- Håkon Øvreås og Øyvind Torseter: *Brune*, Gyldendal
- Heidi Sævareid: *Spranget*, Omnipax Forlag

Sakprosa

- Steffen Kverneland: *Munch*, No Comprendo Press
- Trude Lorentzen: *Mysteriet mamma*, Forlaget Oktober
- Alfred Fidjestøl: *Trass alt. Det Norske Teatret 1913-2013*, Samlaget
- Bergsveinn Birgisson: *Den svarte viking*, Spartacus

Skjønnlitteratur

- Øyvind Rimbereid: *Orgelsjøen*, Gyldendal
- Dag Solstad, *Det uoppløselige episke element i Telemark i perioden 1591-1896*, Forlaget Oktober
- Nils Chr. Moe-Repstad: *Teori om det eneste*, Flamme Forlag
- Ruth Lillegraven, *Urd*, Tiden

Kontaktinformasjon for Brageprisen

Kari Marstein, leder av Bragerådet, kari.marstein@gyldendal.no 415 29 707 / 22 99 04 53

Siri Ekestad Bauge, daglig leder for Brageprisen, siri@forleggerforeningen.no 40 89 03 15

www.brageprisen.no

www.forleggerforeningen.no

Facebook: Brageprisen

Juryenes begrunnelser

Åpen klasse – Faktabøker for voksne

Juryens medlemmer:

Karianne Bjellås Gilje (juryleder)

Marta Breen

Tom Halsør

Ingvild Tennfjord: *Skål! Få nese for vin uten å få nesa i sky*, Kagge

Mange vinkesperter gjør fakta og kunnskap unødvendig utilgjengelig ved måten de skriver på, mente journalist Ingvild Tennfjord. Hun følte seg nærmest uverdigg til å drikke vinen etter å ha lest ekspertenes avanserte beskrivelser av dens dufter og smaker. Hun bestemte seg for å bli en mer folkelig vinjournalist, og begynte å utdanne seg til sommelier – eller, om vi skal ta Tennfjord på ordet og bruke folkelige begreper - vinkelner. Boka *Skål* er en velskrevet og humoristisk fortelling om denne bratte læringskurven, samt en pedagogisk guide til hvordan leseren selv kan utvide sin vinforståelse. Tennfjords tekst bobler over av entusiastisk vinglede, og er befriende lite selvhøytidelig. Juryen vil berømme boka for mengden av faktastoff som formidles i en engasjerende og god fortelling - om forfatterens egen reise inn i vinens verden.

Tor Ola Svennevig, Marit S. Aalrust og Elin Hansson: *Norske sjømannstatoveringer*, Magikon

Norske sjømannstatoveringer er en bok om tatoveringens historie i Skandinavia. Denne fakta- og historiebaserte boka tar oss med inn bak mytene om sjømenn og deres tatoveringer. Samspillet mellom bilder og tekst fungerer svært godt, og boka utstråler en varme og nærhet man sjelden opplever i den faktabaserte litteraturen. Boka består av tekster om tatoveringens historie, et forord av Jon Michelet og tekster med tretten sjømanns personlige fortellinger. Tekstene er engasjerende og lidenskapelig fortalt, samtidig som de formidler mye fakta om denne delen av vår kultur. Bildematerialet er ikke bare en støtte til teksten, men fungerer også utmerket godt på egne premisser som historiefortellende illustrasjoner. Helheten gjør at et stoff man ikke trodde man var interessert i å tilegne seg, blir en fryd å utforske.

Yann de Caprona: *Norsk etymologisk ordbok*, Kagge

Norsk etymologisk ordbok er, med sine 1919 sider og vel 2500 gram, en faktabok med tyngde. Og dette gjelder definitivt ikke bare den fysiske størrelsen: Over 1200 oppslagsord med forklaringer om ordenes opprinnelse er intelligent ordnet i 57 temaer – i hovedbolkene “Mennesker”, “Naturen”, “Dyrelivet”, “Hverdagen”, “Samfunnet”, “Noen yrker og fag”, samt “Språket” selv. Boka utstråler fra første setning i forordet en ekstraordinær lidenskap for språkhistorie kombinert med stor formidlingsglede: “Språk har alltid vært en viktig del av mitt liv,” innleder Yann de Caprona, som har svensk mor og amerikansk far, er oppvokst i Italia og har studert i Paris. Juryen berømmer den enorme innsamlings- og sorteringsjobben, som har gitt et faktaspekket skattkammer til alle som bruker norsk språk i jobb og hverdag. Et 300 siders alfabetisk register bak i boka gjør at man også raskt kan finne enkeltord selv om man ikke vet hvor det er tematisk ordnet. En faktabok vi ikke visste vi ventet på, men som vi nå knapt kan klare oss uten.

Hugo Lauritz Jenssen: *Høyblokken. En bygningsbiografi*, Forlaget Press

Noen byggverk er så symboltunge og sentrale at de fortjener en egen biografi. Høyblokken i Regjeringskvartalet i Oslo er et slikt bygg. Da hele Høyblokken ristet av terrorbomben klokken 15.25.22. fredag 22. juli 2011, fikk bygningskroppen skader og varige mén – og det fikk også nasjonen Norge. *Høyblokken. En bygningsbiografi* samler og kommenterer på innsiktsfullt vis fakta og meninger om Erling Viksjøs regjeringsbygning – kanskje landets mest omstridte bygg – fra 1800-tallet og fram til dagens debatt om byggets skjebne etter terrorangrepet. Juryen vil berømme det sobre utvalget av bilder og publikasjonens spennende "høyblokk-format", likeså den mørke og neddempede sort-hvitt-estetikken som kler bokprosjektet godt. Boken bidrar med viktige fakta inn i en debatt som fortsatt går høyt, og gir innsikt og fakta til leserne enten man er interessert i byplanhistorie, arkitektur, politikk – eller det hele.

Juryens medlemmer:

Maya Troberg Djuve (juryleder)
Gjertrud Øvland
Harald Bache-Wiig
Synne-Eline Loftesnes

Håkon Øvreås og Øyvind Torseter (illustrasjon): *Brune*, Gyldendal

Brune er en av de siste årenes mest overbevisende - og sjarmerende - barneromaner. Øvreås balanserer det humoristiske, sorgfulle og tenksomme på en forbilledlig måte i denne romanen om en sårbar gutts oppgjør med tre plageånder. Gode dialoger, situasjonskomikk og herlige typer gir stort spenn og mye ømhet til denne fortellingen, som også har referanser til eldre barnelitteratur.

Boka er gjennomillustrert av en av våre fineste og mest særegne bildebokkunstnere. Torseters tegninger er mettet med karakter og humor. Skikkelsene blir uttrykksfulle i hans strek: Runes følelser formidles hengivent og krystallklart. Dynamikken mellom den verbale og visuelle fortellingen er levende og god. *Brune* er en fortelling om vennskap, barnlig kreativitet, og den kampen for tilværelsen som barndommen kan være. Alt formidlet med kunstnerisk klokskap, sensitivitet og en god porsjon skøyeraktighet.

Brynjulf Jung Tjønn: *Så vakker du er*, Cappelen Damm

Brynjulf Jung Tjønn skriver lett om noe tungt, og vakkert om noe vondt i denne romanen. Boka følger Henrik, som får onkelens kreftsykdom tett på. Onkelen er selv en ung mann og har fylt rollen som venn, storebror og farsfigur for Henrik. Slik blir tapet noe mange lesere kan forholde seg til. Parallelt får vi historien om Henriks forelskelse og gryende kjærlighetsforhold. Forelskelse og sykdom, liv og død settes opp mot hverandre, og gir stor kraft til fortellingen.

Tjønns prosa er rytmisk, billedsterk og poetisk. Han skriver innsiktsfullt om tap, og også de tabubelagte og kanskje urettferdige følelsene som oppstår når de nærmeste er syke – som sjalusi og sinne. Samtidig er boka en klassisk ungdomsroman om forelskelse og frykt, avvisning og kjærlighet, om kjent som blir fremmed. Tjønn har skrevet en bevegende og håpefull fortelling om en ung gutt som mobiliserer krefter til å håndtere livet.

Heidi Sævareid: *Spranget*, ungdomsroman, Omnipax Forlag

Spranget er en debutroman som preges av intensitet og god kontroll over de litterære virkemidlene. Fortellingen om Janne, som er dypt knyttet til tvillingsøsteren og følger henne inn i en religiøs menighet, er sint og åpen på samme tid. Janne føler ganske snart kontrollen og overvåkingen i menigheten beklemmende. Den gjør henne rasende og provokativ.

Sævareid fanger presist inn denne konflikten i Janne, men hennes største prestasjon er hvordan hun nyanserer alt; bildet av Janne, og av miljøet rundt henne. Romanen er en nøyaktig og rammende fortelling om identitetsutvikling, kjærlighet og avhengighet. Om kampen mot mekanismer som reduserer og truer individets frihet. Slik er romanen relevant for oss alle, fordi den handler om å ha mot til å være seg selv.

Synne Lea og Stian Hole (illustrasjoner): *Nattevakt*, Cappelen Damm

Sjelden har vi sett to stemmer som passer bedre til hverandre enn Synne Leas og Stian Holes. Sammen har de skapt en bildebok der det ukjente og mørklagte går hånd i hånd med det hjemlige og gjenkjennelige, både i tekst og bilde. Dette er dikt som krever noe av leseren; tålmodighet til å lete og forstå, og åpenhet for det som ikke umiddelbart kan begripes.

Leas dikt varierer fra det tilgjengelige og lekne, til det drømmende og merkvordige. Hun har en stor sensitivitet for hva det vil si å være barn i en verden av mysterier. Hole følger diktene fritt, lager kunstverk som står støtt alene, men som også utdyper og utvider tekstene. Vi kjenner igjen uttrykket fra hans tidligere bøker, der elementer fra hav og himmel blandes, der overraskende innslag og perspektiver holder leseren våken. Samtidig fornyer han seg og illustrerer vakrere enn noen gang. Spillet mellom det skjulte og synlige gjør *Nattevakt* til en helt spesiell opplevelse, og til en bok med stort fabuleringsrom for liten og stor.

Juryens medlemmer:

Marius Wulfsberg (juryleder)

Eric Tollu

Linda Rasten

Norunn Askeland

Bergsveinn Birgisson: *Den svarte vikingen, Spartacus*

Den svarte vikingen handler om en mann vi nesten ikke vet noen ting om. I de få kildene som finnes om ham, går det frem at han var svært betydelig. Likevel har ettertiden glemt ham. Ved å utfylle kildene med bred kunnskap om vikingtiden samt fantasi og hypoteser forteller Bergsveinn Birgisson livshistorien til Geirmund Heljarskinn. Han ble født i år 846 og fikk sitt mørke utseende fra sin mongolske mor. Han vokste opp i Rogaland og endte som en av Islands mektigste landnåmsmenn med hundrevis av undersåtter, livvakter og trelles. Med stor fortellerglede og engasjement gir forfatteren et bredt kulturhistorisk innblikk i vikingtidens verden. Samtidig følger vi forfatterens egen jakt på den en gang så mektige og nå glemte vikingen. *Den svarte vikingen* er lærd som en avhandling og spennende som en kriminalroman, og fengende formidling av en fjern og fremmedartet fortid.

Alfred Fidjestøl: *Trass alt. Det Norske Teatret 1913 – 2013, Samlaget*

Trass alt er en bok om Det Norske Teatret gjennom hundre år. Den skildrer strid og kamper, ikke på scenen, men i kulissene og i samfunnet. Med utgangspunkt i et svimlende antall skriftlige og muntlige kilder skildrer Alfred Fidjestøl de interne konfliktene ved teatret. Med skarpt blikk for dramatiske scener og detaljenes betydning levendegjør forfatteren sterke personligheter, fra teaterets første sjef Hulda Garborg til Tormod Skagestad til i dag. Samtidig mister Fidjestøl aldri den generelle samfunnsutviklingen av syne, og særlig har han fokus på nynorsken. Og mye har skjedd både i samfunnet og Det Norske Teatret siden den gang nynorske oppsetninger førte til slåssing og opptøyer. *Trass alt* er mer spennende enn de aller fleste institusjonshistorier, det er nyskapende teaterhistorie. Som i en roman bringer forfatteren oss tett på personene og hendelsene som har formet Det Norske Teatret.

Steffen Kverneland: *Munch, No Comprendo Press*

I *Munch* forteller Steffen Kverneland på uærbødig vis historien til vår største maler. Kvernelands utgangspunkt er en rekke utvalgte sitater fra Edvard Munch og hans samtidige. Disse får han i tale på en helt særegen måte med sine fortolkende tegninger, som svært ofte legger seg tett opp til Munchs egne bilder. Vi bringes både i bilde og tekst tett på Munchs liv og verk, og tekster og tegninger er uvanlig godt integrert. Med sans for kunstneriske eksperimenter og overraskende montasjeteknikker skildrer Kverneland Munchs forhold til kunstnerkolleger, forfattere, kritikere og kvinner i en bok som er en svir å lese. Innholdet fungerer godt for den som leser om Munch for første gang, og det er også mye å feste seg ved og more seg over for den som kjenner maleren godt. Her finnes treffende overdrivelser og sylskarp ironi både i bilder og tekst. Frekt og freidig trekker Steffen Kverneland Edvard Munch ned på gateplan og inn i livets trivialiteter – og nettopp derfor får vi øye på den biografertes – og biografens – storhet.

Trude Lorentzen: *Mysteriet mamma, Forlaget Oktober*

Da Trude Lorentzen var 15 år, tok moren livet av seg. Hun hoppet i døden under et opphold på et psykiatrisk sykehus. I *Mysteriet mamma* forteller Lorentzen historien om sin mor. Hun leser seg gjennom morens dagbøker og legetidsskrifter. Hun skriver om egne erindringer og snakker med faren, morens venninner og kolleger for å få et bilde av moren og for å bearbeide sin egen traumatiske opplevelser fra ungdomstiden. Likevel er ikke *Mysteriet mamma* bare en bok om tap og sorg, det er også en livsbejaende bok. Det er en fortelling om kjærligheten mellom mor og datter, og den omsorgsfulle, vakre moren datteren elsker og beundrer. *Mysteriet mamma* er en gripende og viktig bok om en mor som plutselig mister grepet om sitt eget liv, og om en datter som forsøker å forstå hvorfor.

Skjønnlitteratur for voksne

Juryens medlemmer:

Ole Karlsen (juryleder)
Jan Askelund
Grete Stuevold Madsbakken
Linn Almén

Ruth Lillegraven: *Urd, Tiden*

Urd er et tradisjonsbevisst diktverk med linjer blant annet tilbake til sekstitallets nyskapende punktverk *Anne* av Paal-Helge Haugen. *Urd* er en lyrisk-episk diktbok med vidt spenn, langbølget rytmikk og flerstemt poesi. Gjennom 64 tittelløse, nummererte, presise og våre enkeltdigt organisert i fem deler, skildrer *Urd* livet og livsinnholdet til to kvinner med et hundreår og flere generasjoner mellom seg: Den ene, Seselja, er ei fattig, barnløs og kjærlighetslengtende attergløyme av ei sydame på bygdene i Hardanger for hundre år siden; den andre, navnesøstera og slektningen Cecilie, ei bykvinne av i dag som skal føde, ei ung kvinne på en stadig mer innsiktsfull vei tilbake i egen historie og landskap. Lillegraven har med stor teknisk dyktighet lyktes i å inkorporere sitt lyriske jeg i en vev av skjønn litteratur og levde liv i en gripende helhet.

Nils Chr. Moe-Repstad: *Teori om det eneste I-II*, Flamme Forlag

Teori om det eneste er et intellektuelt, teoretiserende og eksistensielt diktverk i to bøker, der de to bindene kompletterer og komplimenterer hverandre. Bok I består av minimalistiske diktmeditasjoner; tungt betydningsladede dikt meddeler seg gjennom situasjoner og tidsaspekter, ikke i handling. Diktene krever fordykning av den som vil sanse og forstå en slik krets av tekster som etterhvert utvikler seg til en syklus kjærlighetsdigt. Bok II åpner for fylde, ordkraft og dynamikk, hundreårene settes i et personlig perspektiv samtidig som det utover i boken fokuseres på det poetiske jegets personlige historie og livserfaring. Slik skriver den inn «et anatomisk kart over det metafysiske», modulert av en poet som med «opphavsrett på denne familiens smerte», og som illusjonsløs og illusjonsløst «oversetter verden for de få».

Øyvind Rimbereid: *Orgelsjøen*, Gyldendal

Orgelsjøen er en storartet diktsamling av sjelden skjønnhet og konsistens både ved å være bygget over ett omfattende – musisk – hovedmotiv og ved overlegent å demonstrere oppdragskunstens historiske så vel som nåtidige kvalitetspotensial. En stor del av tekstmassen består av bestillingsverk der Rimbereid med stor innsikt nytter oppgaven til å skrive musikalsk poesi, blant annet om musikk og musikkopplevelse. Med orgel og musikk som gjennomløpende grunnmotiv skriver han assosiativt, kunnskapsrikt og poetisk elegant og skaper et diktverk som i sum er langt større enn enkeltdelene det består av. Tematisk beveger han seg i konsentriske sirkler ut fra sitt hovedmotiv henimot historie, politikk og eksistensielle grunnspørsmål. Som språkkunstner spiller Rimbereid på et stort stilistisk, metaforisk og versifikatorisk register. Det språklige registeret er imponerende: Rimbereid skriver like tonesikkert på 1700-tallsdansk med ettersmak av gotikk, som på moderne skriftnorsk og egen sørvestnorsk dialekt.

Dag Solstad: *Det uoppløselige episke element i Telemark i perioden 1591–1896*, Forlaget Oktober

Det uoppløselige episke element i Telemark i perioden 1591–1896 har ikke sin make i norsk bokheim. I én massiv tekstmasse i fakta- og nærmest opphopet slektstavleform presenterer Solstad et titalls generasjoner egne formødre og -fedre ut fra et litterært program om begrensningens metode: å dikte betyr å la være å dikte. Han kan ikke vite hvordan farne slekter følte og tenkte, bare formode og fortolke, men peper likevel sin lekne komposisjon med metakommentarer, inkluderende henvendelser til leseren, utbrudd mot egen skrift, samt diskusjoner om kompositoriske vrier. Det er spennende, vittig og levende - og et gevaltig angrep på den tradisjonelle historiske romanen og alle former for tradisjonell psykologisk-realistisk romanskriving som er rådende i norsk litteratur og som bare kan overses ved å snu ryggen til. *Det uoppløselige ...* er også et historieverk, en individillustrert og materialistisk tenkt illustrasjon av hundreårs sosioøkonomiske og maktpolitiske endringer i vårt land.